

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (četrti senat)

z dne 10. novembra 2016*

„Neizpolnitev obveznosti države — Okolje — Varstvo narave — Direktiva 92/43/EGS — Člen 6(2) in (3) in člen 12(1), točki (b) in (d) — Prostoživeče živalske in rastlinske vrste — Ohranjanje naravnih habitatov — Morska želva *Caretta caretta* — Varstvo morskih želv v zalivu Kyparissia — Območje, pomembno za Skupnost, ‚sipine v zalivu Kyparissia‘ — Varstvo vrst“

V zadevi C-504/14,

zaradi tožbe zaradi neizpolnitve obveznosti na podlagi člena 258 PDEU, vložene 11. novembra 2014,

Evropska komisija, ki jo zastopata M. Patakia in C. Hermes, agenta, z naslovom za vročanje v Luxembourg,

tožeča stranka,

proti

Helenski republiki, ki jo zastopa E. Skandalou, agentka,

tožena stranka,

SODIŠČE (četrti senat),

v sestavi T. von Danwitz, predsednik senata, E. Juhász (poročevalec), C. Vajda, sodniki, K. Jürimäe, sodnica, in C. Lycourgos, sodnik

generalna pravobranilka: J. Kokott,

sodna tajnica: L. Hewlett, glavna administratorica,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 13. januarja 2016,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalne pravobranilke na obravnavi 18. februarja 2016

izreka naslednjo

* Jezik postopka: grščina.

Sodbo

- 1 Evropska Komisija s tožbo Sodišču predlaga, naj ugotovi, da:
 - s tem, da ni sprejela ukrepov iz člena 6(2) Direktive Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 2, str. 102), kakor je bila spremenjena z Direktivo Sveta 2006/105/ES z dne 20. novembra 2006 (UL 2006, L 363, str. 368), da bi preprečila slabšanje stanja naravnih habitatov in habitatov vrst ter vznemirjanje vrste, za katero je bilo to območje določeno;
 - s tem, da je brez izvedbe katere koli presoje posledic, kot je določena v členu 6(3) Direktive 92/43, odobrila posege, ki bi lahko sami ali v povezavi z drugimi projekti s slabšanjem stanja ali uničenjem območja za gnezdenje prednostne vrste *Caretta caretta*, ki je navzoča na tem območju, z vznemirjanjem zadevne vrste ter, nazadnje, s slabšanjem stanja ali uničenjem sipinskih ekotipov 2110, 2220 in prednostnega habitatnega tipa 2250, pomembno vplivali na zadevno območje ter
 - s tem, da ni sprejela ukrepov, ki se zahtevajo s členom 12(1), točki (b) in (d) Direktive 92/43, da bi se vzpostavil in izvajal učinkovit sistem strogega varstva morske želve *Caretta caretta* (prednostna vrsta) v zalivu Kyparissia (Grčija), tako da bi se preprečila kakršno koli vznemirjanje zadevne vrste med razmnoževanjem ter vsakršna dejavnost, s katero bi se lahko povzročilo slabšanje stanja ali uničenje njenih razmnoževališč;

Helenska republika ni izpolnila svojih obveznosti iz navedenih določb Direktive 92/43.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 2 Člen 2 Direktive 92/43 določa:

„1. Cilj te direktive je prispevati k zagotavljanju biotske raznovrstnosti z ohranjanjem naravnih habitatov in prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst na evropskem ozemlju držav članic, za katerega se uporablja Pogodba.

2. Ukrepi, sprejeti na podlagi te direktive, so namenjeni vzdrževanju ali obnovitvi ugodnega stanja ohranjenosti naravnih habitatov in prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst v interesu Skupnosti.

3. Ukrepi, sprejeti na podlagi te direktive, upoštevajo gospodarske, družbene in kulturne potrebe ter regionalne in lokalne značilnosti.“
- 3 V prilogi I k Direktivi 92/43, naslovljeni „Naravni habitatni tipi v interesu Skupnosti, za ohranjanje katerih je treba določiti posebna ohranitvena območja“, so naštetih razni sipinski habitatni tipi. Natančneje, v točki 22 te priloge so pod naslovom „Obmorske sipine sredozemske obale“ v točki 2220 navedene „Sipine z vrsto *Euphorbia terracina*“ in v točki 2250*, „Obalne sipine z vrstami rodu brina (*Juniperus spp.*)“.
- 4 V skladu s členom 4(2), tretji pododstavek, Direktive 92/43 „[s]eznam območij, ki so bila izbrana za območja, pomembna za Skupnost, na katerem so označena območja z enim ali več prednostnimi naravnimi habitatnimi tipi ali prednostnimi vrstami, sprejme Komisija skladno s postopkom iz člena 21.“ V odstavku 5 tega člena je določeno, da takoj, ko je območje uvrščeno na seznam iz njegovega člena 4(2), tretji pododstavek, zanj velja člen 6, od (2) do (4) Direktive 92/43.

5 Z Odločbo Komisije z dne 19. julija 2006 o sprejetju seznama območij v sredozemski biogeografski regiji, pomembnih za Skupnost, v skladu z Direktivo Sveta 92/43/EGS (2006/613/ES) (UL 2006, L 259, str. 1) so bile na seznam območij, pomembnih za Skupnost (OPS), iz njegove Priloge 1 pod oznako OPS GR 25 50005 vpisane sipine v zalivu Kyparissia (Thines Kyparissias (Neochori-Kyparissia)), poleg katere je bila dodana označba „C“, ki pomeni prisotnost najmanj enega prednostnega naravnega habitatnega tipa in/ali vrste v zadevnem območju v smislu člena 1 Direktive 92/43.

6 Člen 6 Direktive 92/43 določa:

„1. Za posebna ohranitvena območja države članice določijo potrebne ohranitvene ukrepe, ki po potrebi vključujejo ustrezne načrte upravljanja, pripravljene posebej za ta območja ali zajete v drugih razvojnih načrtih, ter ustrezne zakonske, upravne ali pogodbene ukrepe, ki ustrezajo ekološkimi zahtevam naravnih habitatnih tipov iz Priloge I in vrst iz Priloge II na teh območjih.

2. Države članice storijo vse potrebno, da na posebnih ohranitvenih območjih preprečijo slabšanje stanja naravnih habitatov in habitatov vrst ter vznemirjanje vrst, za katere so bila območja določena, kolikor bi tako vznemirjanje lahko pomembno vplivalo na cilje te direktive.

3. Pri vsakem načrtu ali projektu, ki ni neposredno povezan z upravljanjem območja ali zanj potreben, pa bi sam ali v povezavi z drugimi načrti ali projekti lahko pomembno vplival na območje, je treba opraviti ustrezno presojo njegovih posledic glede na cilje ohranjanja tega območja. Glede na ugotovitve presoje posledic za območje in ob upoštevanju določb odstavka 4 pristojni nacionalni organi soglašajo z načrtom ali projektom šele po tem, ko se prepričajo, da ne bo škodoval celovitosti zadevnega območja, in, če je primerno, ko pridobijo mnenje javnosti.

4. Če je treba kljub negativni presoji posledic za območje izvesti načrt ali projekt iz nujnih razlogov prevladujočega javnega interesa, vključno tistih socialne ali gospodarske narave, in ni drugih ustreznih rešitev, država članica izvede vse izravnalne ukrepe, potrebne za zagotovitev varstva celovite usklajenosti Nature 2000. O sprejetih izravnalnih ukrepih obvesti Komisijo.

Če je zadevno območje območje s prednostnim naravnim habitatnim tipom in/ali prednostno vrsto, se lahko upoštevajo le razlogi, povezani z zdravjem ljudi ali javno varnostjo, ali koristnimi posledicami bistvenega pomena za okolje ali drugimi, po predhodnem mnenju Komisije nujnimi razlogi prevladujočega javnega interesa.“

7 V Prilogi II k Direktivi 92/43, naslovljeni „Živalske in rastlinske vrste v interesu Skupnosti, za ohranjanje katerih je treba določiti posebna ohranitvena območja“, je kot vrsta teh živali med prednostnimi vrstami navedena morska želva *Caretta caretta*.

8 Člen 12 Direktive 92/43 določa:

„1. Države članice sprejmejo potrebne ukrepe, da vzpostavijo sistem strogega varstva živalskih vrst iz Priloge IV(a) na njihovem naravnem območju razširjenosti, ki prepoveduje:

- (a) vse oblike namernega ujetja ali ubitja osebkov teh vrst v naravi;
- (b) namerno vznemirjanje teh vrst, zlasti med razmnoževanjem, vzrejo mladičev, zimskim spanjem in selitvijo;
- (c) namerno uničevanje ali odvzem jajc iz narave;
- (d) poškodovanje [slabšanje stanja] ali uničenje razmnoževališč ali počivališč.

2. Za te vrste države članice prepovejo posedovanje, prevoz in prodajo ali izmenjavo osebkov, vzeti iz narave, in njihovo ponujanje za prodajo ali izmenjavo, razen za osebkke, ki so bili zakonito vzeti iz narave pred začetkom izvajanja te direktive.

3. Prepovedi iz odstavka 1(a) in (b) ter odstavka 2 se uporabljajo za vse razvojne oblike živali, za katere velja ta člen.

4. Države članice vzpostavijo sistem za spremljanje naključnega ujetja in ubitja živalskih vrst iz Priloge IV(a). Glede na zbrane informacije države članice nadaljujejo z raziskavami ali potrebnimi ohranitvenimi ukrepi, da se zagotovi, da naključno ujetje in ubitje nima znatnega škodljivega vpliva na zadevno vrsto.“

- 9 V Prilogi IV k Direktivi 92/43, v kateri so naštetе živalske in rastlinske vrste v interesu Skupnosti, ki jih je treba strogo varovati, je kot taka vrsta živali navedena morska želva *Caretta caretta*.

Grško pravo

- 10 Helenska republika je z zakonom št. 3937/2011 razglasila območje „sipin v zalivu Kyparissia“ za „posebno ohranitveno območje“.

Predhodni postopek

- 11 Komisija je z dopisoma z dne 9. avgusta 2010 in z dne 19. novembra 2010 Helensko republiko pozvala, naj ji posreduje informacije o podrobnih pravilih za izvajanje določb iz členov 6 in 12 Direktive 92/43 na zadevnem območju Natura 2000, to je na območju sipin v zalivu Kyparissia, vpisanem na seznam OPS pod številčno oznako GR 25 50005 (v nadaljevanju: območje zaliva Kyparissia).
- 12 Komisija je ob upoštevanju odgovorov Helenske republike z dne 29. septembra 2010 in z dne 26. januarja 2011 ocenila, da ta država članica ni izpolnila svojih obveznosti iz člena 6(2) in (3) in člena 12(1), točki (b) in (d), Direktive 92/43.
- 13 Ta institucija je zato 28. oktobra 2011 uradno opomnila Helensko republiko, naj v dveh mesecih predloži svoja stališča v zvezi s temi očitki.
- 14 Helenska republika je na ta uradni opomin odgovorila z dopisoma z dne 27. decembra 2011 in z dne 17. aprila 2012.
- 15 Komisija je po preučitvi odgovora v teh dopisih in ob upoštevanju izidov obiska njenih agentov na območju zaliva Kyparissia 17. julija 2012 1. oktobra 2012 izdala obrazloženo mnenje, s katerim je tej državi članici naložila, naj se z njim uskladi do 1. decembra 2012.
- 16 Helenska republika je na to mnenje odgovorila z dopisom z dne 27. novembra 2012, ki ga je po dopisu Komisije z dne 14. maja 2013 dopolnila z dopisi z dne 13. junija 2013, z dne 26. novembra 2013, z dne 28. marca 2014, z dne 23. junija 2014 in z dne 17. septembra 2014.
- 17 Ker Komisije odgovor Helenske republike ni prepričal, je 11. novembra 2014 vložila to tožbo.

Predlog za predložitev dokaza po koncu pisnega dela postopka

- 18 Komisija je po koncu pisnega dela postopka, ki se je končal 29. aprila 2015, 16. junija 2015 ob sklicevanju na člen 128(2) Poslovnika Sodišča predlagala, naj se ji dovoli predložitev novega dokaza, in sicer mnenja 32/2015 Symvoulio tis Epikrateias (vrhovno upravno sodišče, Grčija) o predlogu predsedniške uredbe o določitvi regionalnega parka v zalivu Kyparissia (v nadaljevanju: predsedniška uredba).
- 19 Helenska republika Sodišču predlaga, naj ta predlog Komisije zavrne.
- 20 Člen 128(2), prvi in drugi stavek, Poslovnika določa, da lahko stranke izjemoma predložijo dokaze ali podajo dokazne predloge še po koncu pisnega dela postopka in da navedejo razloge za zamudo pri predložitvi dokazov oziroma podaji dokaznih predlogov.
- 21 Med strankama ni sporno, da je bilo zadevno mnenje izdano 8. aprila 2015 in da ga je Helenska republika omenila v odgovoru na dupliko, ki je bil Sodišču predložen 29. aprila 2015 in s katerim se je končal pisni del postopka.
- 22 Komisija v obrazložitvev zamudne predložitve navedenega mnenja zatrjuje, da je za njegov obstoj zvedela šele po koncu pisnega dela.
- 23 Helenska republika, ki te trditve Komisije ne izpodbija, Sodišču predlaga, naj njen dokazni predlog zavrne, ker mnenje 32/2015 Symvoulio tis Epikrateias (vrhovno upravno sodišče) spada v okvir postopka sprejemanja predsedniške uredbe, ki še ni končan, in ker to mnenje ne vsebuje nobenega novega elementa.
- 24 V zvezi z ugovori, ki jih je navedla Helenska republika, je treba ugotoviti, da je zadevno mnenje na eni strani dokončno in da se, neodvisno od tega, da lahko Symvoulio tis Epikrateias (vrhovno upravno sodišče) sprejme poznejše mnenje o spremenjenem predlogu predsedniške uredbe, načeloma ne bo več spremenilo.
- 25 Trditev, da naj navedeno mnenje ne bi vsebovalo nobenega novega elementa, na drugi strani ne vpliva na njegovo dopustnost glede na člen 128(2) Poslovnika, saj je treba vsebino dokazov preučiti v okviru vsebinske presoje zadeve.
- 26 V teh okoliščinah se mnenje 32/2015 Symvoulio tis Epikrateias (vrhovno upravno sodišče) v tem postopku dovoli kot dokaz v delu, v katerem se nanaša na dejansko stanje in pravni položaj ob izteku roka, določenega v obrazloženem mnenju, torej 1. decembra 2012.

Tožba

Prvi očitok: neizpolnitev obveznosti iz člena 6(2) Direktive 92/43 zaradi opustitve sprejetja ukrepov, potrebnih za preprečitev slabšanja stanja naravnih habitatov in habitatov vrst ter vznemirjanja vrste *Caretta caretta*

- 27 Komisija v okviru prvega očitka ob sklicevanju na več dejanskih položajev zatrjuje, da je Helenska republika kršila splošno prepoved slabšanja stanja in vznemirjanja iz člena 6(2) Direktive 92/43.
- 28 V zvezi s tem je treba ugotoviti, da je mogoče šteti, da dejavnost v skladu z navedeno določbo, le če se zagotovi, da ne povzroča nobenega vznemirjanja, ki bi lahko pomembno vplivalo na cilje Direktive 92/43, predvsem na cilje, ki se z njo dosegajo na področju ohranjanja naravnih habitatov ter živalskih in rastlinskih vrst. Da bi se ugotovila kršitev člena 6(2) navedene direktive, mora Komisija

pravno zadostno dokazati, da zadevna država članica ni sprejela ustreznih varstvenih ukrepov, ki so v tem, da se prepreči, da bi dejavnosti obratovanja iz projektov, če so potekale po razvrstitvi zadevnega območja, povzročile slabšanje stanja habitatov zadevnih vrst in vznemirjanje teh vrst, ki bi lahko imela pomemben vpliv glede na cilj te direktive, ki je zagotoviti ohranitev navedenih vrst (glej po analogiji sodbo z dne 14. januarja 2016, Komisija/Bolgarija, C-141/14, EU:C:2016:8, točki 56 in 57 ter navedena sodna praksa).

- 29 Vendar Komisiji za ugotovitev neizpolnitve obveznosti iz člena 6(2) Direktive 92/43 ni treba dokazati vzročne zveze med obratovanjem naprav, postavljenih s projektom, in znatnim vznemirjanjem zadevnih vrst. Zadostuje namreč, da ta institucija dokaže obstoj verjetnosti ali tveganja, da bi to obratovanje povzročilo takšno vznemirjanje (sodba z dne 14. januarja 2016, Komisija/Bolgarija, C-141/14, EU:C:2016:8, točka 58 in navedena sodna praksa).
- 30 Dokaz Komisije o obstoju take verjetnosti ali tveganja pa ne izključuje možnosti zadevne države članice, da dokaže, da zadevni ukrep izpolnjuje pogoje, določene s členom 6(4) Direktive 92/43, in da je bila v zvezi z njim izvedena presoja poledic za cilje ohranitve varovanega območja (glej v tem smislu sodbo z dne 14. januarja 2016, Grüne Liga Sachsen in drugi, C-399/14, EU:C:2016:10, točki 56 in 57).
- 31 Utemeljenost posameznih trditev iz prvega očitka, ki ga je Komisija navedla v tej tožbi, je treba preučiti ob upoštevanju teh preudarkov.

Prvi očitek v zvezi s tem, da naj bi Helenska republika odobrila ali dopustila izvedbo nepremičninskih projektov na območju zaliva Kyparissia

– *Trditve strank*

- 32 Komisija Helenski republiki očita:
- gradnjo stavb v Agiannakiju (Grčija) v letih 2006 in 2010;
 - odobritev gradnje treh počitniških hiš v Vounakiju (Grčija) v letu 2012 in njihove dejanske gradnje v letu 2013;
 - začetek del z namenom izvedbe projekta gradnje nepremičnin, ki se nanaša na gradnjo okrog petdeset hiš med Agiannakijem in Elaio (Grčija) in
 - to, da naj bi bilo treba izdati dovoljenje za gradnjo štirih počitniških hiš v Elaio (v nadaljevanju: skupaj: zadevne infrastrukture).
- 33 Komisija meni, da se z zadevnimi infrastrukturami, ker povzročajo onesnaževanje, tresenje, povečanje prisotnosti človeka, zvočno in svetlobno motenje, škodi sipinskim habitatom na območju zaliva Kyparissia in vznemirja morske želve *Caretta caretta*. Dodaja, da se te gradnje izvajajo v bližini razmnoževališča teh želv.
- 34 Helenska republika priznava, da je bil v regiji, v kateri je območje zaliva Kyparissia, med drugim prisoten določen nepremičninski pritisk, vendar zatrjuje, da je bila dejavnost na področju gradnje v preteklosti znatnejša in da so bile zaradi gospodarske krize vse te dejavnosti na tem območju dejansko opuščene. Ta država članica zatrjuje, da je na tem območju prepovedana vsaka gradnja brez predhodnega gradbenega dovoljenja in da do sprejetja predsedniške uredbe ne bo izdano nobeno novo dovoljenje.

– Presoja Sodišča

- 35 Ugotoviti je treba, da se z zadevno infrastrukturo, natančneje z razvojem nepremičninskih projektov in gradnjo hiš ter njihovo poznejšo uporabo, ki jih graja Komisija, lahko pomembno vpliva na habitate na območju zaliva Kyparissia. Prav tako se lahko z gradnjo in uporabo infrastruktur, zlasti s hrupom, svetlobo in prisotnostjo človeka, ki jih povzročita, znatno vznemirja morsko želvo *Caretta caretta* med razmnoževanjem.
- 36 Vendar se na eni strani v skladu s členom 4(5) Direktive 92/43 za območje uporabi člen 6, od (2) do (4), te direktive, le če je uvrščeno na seznam iz njenega člena 4(2), tretji pododstavek. Sipine v zalivu Kyparissia pa so bile na seznam OPS uvrščene 19. julija 2006 z Odločbo 2006/613.
- 37 Na drugi strani je treba obstoj neizpolnitve obveznosti, razen kadar je Komisija z zmanjšanjem obsega tožbe sprejela poznejši datum, presoditi glede na položaj države članice, kot je bil ob izteku roka, določenega v obrazloženem mnenju, in Sodišče ne more upoštevati sprememb, do katerih je prišlo pozneje. V obravnavanem primeru se je rok, ki je bil določen Helenski republiki za uskladitev z obrazloženim mnenjem Komisije, iztekel 1. decembra 2012.
- 38 V teh okoliščinah se upošteveno obdobje, za katero se lahko v okviru te tožbe ugotovi kršitev člena 6(2) Direktive 92/43, razteza samo od 19. julija 2006 do 1. decembra 2012.
- 39 Prvič, glede očitka v zvezi z gradnjo stavbe v Agiannakiju leta 2006 je treba ugotoviti, da Komisija ni dokazala, da so bila ta dela odobrena in izvedena v upoštevnem obdobju, torej po 19. juliju 2006, tako da ni mogoče ugotoviti, da pomenijo neizpolnitev obveznosti, ki jo je mogoče pripisati Helenski republiki.
- 40 Ob upoštevanju ugotovitev iz točke 35 te sodbe je treba kršitev člena 6(2) Direktive 92/43 tako ugotavljati zgolj glede na gradnje, izvedene leta 2010.
- 41 Kljub temu je treba v zvezi s stavbami, zgrajenimi pred upoštevnim obdobjem, to je 19. julijem 2006, ob upoštevanju ugotovitev iz točke 35 te sodbe ugotoviti kršitev člena 6(2) Direktive 92/43, kot je generalna pravobranilka to poudarila v točkah 55 in 58 sklepnih predlogov, ker Helenska republika ni zadostno omejila uporabe teh stavb (glej po analogiji sodbo z dne 24. novembra 2011, Komisija/Španija, C-404/09, EU:C:2011:768, točke 124, 125 in 128). Čeprav bi se lahko po potrebi ta uporaba upravičila z načelom pravne varnosti po analogiji s postopkom odstopanja iz člena 6(4) te direktive, se Helenska republika na tako utemeljitev, za katero bi bila zlasti potrebna preučitev obstoja drugih, manj škodljivih rešitev in tehtanje zadevnih interesov na podlagi preučitve posledic za cilje ohranitve varovanega območja v skladu z odstavkom 3 navedenega člena (glej sodbo z dne 14. januarja 2016, Grüne Liga Sachsen in drugi, C-399/14, EU:C:2016:10, točka 57 in navedena sodna praksa), ni sklicevala.
- 42 Drugič, kar zadeva dovoljenje za gradnjo treh počitniških hiš v Vounakiju leta 2012 in njihovo gradnjo leta 2013 – čeprav le dovoljenje za gradnjo teh hiš spada v obdobje, ki je upošteveno za presajo zatrjevane neizpolnitve obveznosti – lahko to dovoljenje znatno škodi sipinskim habitatom na območju zaliva Kyparissia in povzroči znatno vznemirjanje morskih želv *Caretta caretta*. To dovoljenje zato pomeni neizpolnitev obveznosti iz člena 6(2) Direktive 92/43.
- 43 Tretjič, Komisija je v zvezi z začetkom del, ki se nanašajo na gradnjo okrog petdeset hiš med Agiannakijem in Elaio, sicer pojasnila, da grški organi v ta namen niso izdali dovoljenj. Vendar pa Helenska republika neutemeljeno zatrjuje, da za tak začetek del ni odgovorna in da zato ta ne omogoča, da bi se v zvezi s tem očitkom ugotovila neizpolnitev obveznosti iz člena 6(2) Direktive 92/43, ker je izvedba teh del brez predhodnega dovoljenja prepovedana. Kot namreč zatrjuje Komisija, ta država članica ni uvedla ustrezne ureditve varstva in ni zagotovila spoštovanja te prepovedi gradnje, zaradi česar so bila začeta nenadzorovana in nenačrtovana dela.

- 44 Četrtrič, v zvezi s trditvijo, da naj bi se za gradnjo štirih počitniških hiš v Elaio izdalo dovoljenje, zadostuje poudariti, da zatrjevanje takega namena brez predložitve dokaza, da bo dovoljenje dejansko izdano, ni zadostna podlaga za ugotovitev neizpolnitve obveznosti iz člena 6(2) Direktive 92/43.
- 45 Zato je treba ugotoviti, da Helenska republika s tem, da je dopustila gradnjo hiš v Agiannakiju leta 2010, uporabo preostalih hiš v Agiannakiju iz leta 2006 brez ustreznih omejitev in začetek gradbenih del, ki se nanašajo na okrog petdeset hiš med Agiannakijem in Elaio, ter leta 2012 dovolila gradnjo treh počitniških hiš v Vounakiju, ni izpolnila svojih obveznosti iz člena 6(2) Direktive 92/43. V preostalem je treba ta del prvega očitka zavrnilo.

Prvi očitek v zvezi s tem, da naj bi Helenska republika odobrila razvoj infrastrukture za dostop do plaže na območju zaliva Kyparissia

– *Trditve strank*

- 46 Komisija Helenski republiki očita, da je na območju zaliva Kyparissia dopuščala:
- odprtje petih novih cest proti plažam v Agiannakiju;
 - gradnjo ceste, ki ob obstoječi železniški progi povezuje plažo v Kalo Neru z Elaio, in
 - asfaltiranje nekaterih obstoječih cest.
- 47 Komisija zatrjuje, da ima odprtje cest proti plažam uničevalne učinke na to območje. Navaja, da so te ceste kljub naložitvi glob in povrnitvi v prejšnje stanje, ki so jo zahtevali grški organi, ostale v obratovanju. To naj bi pomenilo enostaven dostop do plaže z vozili, hrup in onesnaževanje.
- 48 Komisija poleg tega meni, da se z asfaltiranjem nekaterih obstoječih cest in gradnjo ceste, ki ob obstoječi železniški progi povezuje plažo v Kalo Neru z Elaio, škodi sipinskim habitatom in vznemirja morske želve *Caretta caretta*.
- 49 Helenska republika zatrjuje, da je bil dostop do plaže zaradi morfologije tal, ki so ravna, in dejstva, da je območje zaliva Kyparissia od zelo davnih časov poseljeno, vedno enostaven. Na tem območju naj bi bilo poleg tega in že dolgo več drugih prečnih dostopov do plaže.
- 50 Helenska republika v zvezi z domnevnim odprtjem petih novih cest v smeri plaže v Agiannakiju poudarja, da te ceste obstajajo od začetka sedemdesetih let ter da sta njihov obstoj in splošna raba potrjena s sodno odločbo. Vsekakor naj bi bili zadevni gradbeni družbi zaradi gradnje štirih od teh petih cest in del, izvedenih na peti cesti brez predhodnega okoljevarstvenega dovoljenja, leta 2012 naložene globe. Ta država članica zatrjuje, da so organi uvedli več kazenskih postopkov in da poteka tudi več sodnih postopkov, ki se nanašajo na te globe in zakonitost navedenih cest.
- 51 Helenska republika v zvezi s cesto, ki se gradi in ki naj bi ob železniški progi povezovala plažo v Kalo Neru z Elaio, zatrjuje, da se z Direktivo 92/43 ne zahteva preoblikovanja tega območja, ki je od zelo davnih časov poseljeno, v nedostopno območje in da se morajo v skladu s členom 2(3) te direktive z ukrepi, sprejetimi na podlagi te direktive, upoštevati gospodarske, družbene in kulturne potrebe ter regionalne in lokalne značilnosti. Železniška proga in vzporedna pot, ki se z njo stika, pa naj bi bili precej oddaljeni od plaže in ta pot naj bi bila potrebna za dostop do vsake od posestev.
- 52 V zvezi z očitkom, da je nekatere obstoječe obalne ceste delno prevlekla z bitumnom, pa Helenska republika zatrjuje, da je to omogočilo zmanjšanje prašenja in hrupa. Zatrjuje, da je dostop do obale odvisen od uporabnosti ceste in ne od tega, da je na njej bitumen, ter da taka sprememba prevleke cest nikakor ne vpliva na možnost leženja jajc morskih želv *Caretta caretta*.

– Presoja Sodišča

- 53 Prvič, v zvezi z odprtjem novih cest proti morju je treba ugotoviti, da te lajšajo dostop vozil do plaže in da so zato dejavnik povečevanja avtomobilskega prometa. V skladu z mnenjem 32/2015 Symvoulio tis Epikrateias (vrhovno upravno sodišče), ki ga je predložila Komisija, namreč neurejeno parkiranje avtomobilov na koncu dostopnih poti in ob njih škodi sipinskim habitatom in registriranim vrstam na območju zaliva Kyparissia. Posledica tega olajšanega dostopa in tega povečanja avtomobilskega prometa je povečanje hrupa in svetlobe, s čimer se vznemirja morske želve *Caretta caretta* pri leženju jajc in pri izvalitvi mladičev. Nezakonitost in uničevalne učinke odprtja in gradnje teh cest je poleg tega ugotovila Helenska republika sama, kot je to razvidno iz spisa, predloženega Sodišču, in natančneje iz dokumentov v prilogah 17h in 17i k vlogi, s katero se je začel postopek.
- 54 Čeprav Helenska republika ni niti odobrila niti izvedla teh odprtij na območju zaliva Kyparissia, ne izpodbija očitkov Komisije, da so te ceste kljub uvedenim kazenskim postopkom in raznim potekajočim sodnim postopkom v obratovanju.
- 55 Helenska republika pa s tem, da se je na eni strani omejila na sprožitev kazenskih postopkov proti odgovornim v družbi, ki je gradila zadevne ceste, in na upravno sankcioniranje te družbe ter na drugi na zatrjevanje pred nacionalnimi sodišči, da navedene ceste niso zakonite in da jih je treba odstraniti, ni izpolnila posebne obveznosti, ki ji je naložena s členom 6(2) Direktive 92/43 (glej po analogiji sodbo z dne 9. novembra 1999, Komisija/Italija, C-365/97, EU:C:1999:544, točka 109).
- 56 Kot zatrjuje Komisija bi morala Helenska republika poskrbeti, da te dostopne poti ne ostanejo v obratovanju in da njihova uporaba ne povzroča znatnega vznemirjanja morske želve *Caretta caretta*, niti škoduje sipinskim habitatom na območju zaliva Kyparissia.
- 57 Helenska republika s tem, da ni sprejela začasnih ukrepov za varstvo tega območja, tako da bi omejila uporabo zadevnih dostopnih poti do konca zgoraj navedenih sodnih postopkov, ki se nanašajo na zakonitost in morebitno odstranitev teh dostopnih poti, medtem ko ni iz ničesar razvidno, kot je generalna pravobranilka to poudarila v točki 77 sklepnih predlogov, da ti ukrepi ne bi bili mogoči zaradi dejanskega stanja ali prava, ni izpolnila svojih obveznosti iz člena 6(2) Direktive 92/43.
- 58 Drugič, v zvezi s cesto, ki se gradi in ki naj bi ob železniški progi povezovala plažo v Kalo Neru z Elaio, je treba ugotoviti, da ta cesta sledi obstoječi železniški progi in da Komisija Helenski republiki ni ugovarjala glede tega, da je ta cesta, razen na dveh točkah, oddaljena več kot 200 metrov od obale in da ni povezana z dostopom do plaže. V teh okoliščinah Komisija ni dokazala, da obstaja zadostna verjetnost, da bo cesta, ki se gradi in ki naj bi ob železniški progi povezovala plažo v Kalo Neru z Elaio, pomembno vplivala na sipinske habitate in na morske želve *Caretta caretta*.
- 59 Tretjič, kar zadeva prevleko nekaterih obalnih cest z bitumnom, asfaltiranje peščenih poti olajša njihovo uporabo, zlasti z avtomobili, kar lahko pomembno vpliva na sipinske habitate na območju zaliva Kyparissia in znatno poveča vznemirjanje morskih želv *Caretta caretta*. Helenska republika je torej s tem, da je dopustila asfaltiranje cest znotraj območja, kršila člen 6(2) Direktive 92/43.
- 60 Zato je treba ugotoviti, da Helenska republika s tem, da je dopustila odprtje petih novih cest proti plaži v Agiannakiju in asfaltiranje nekaterih obstoječih dostopov in cest, ni preprečila razvoja infrastrukture za dostop do te plaže, ki je na območju zaliva Kyparissia, tako da ni izpolnila svojih obveznosti iz člena 6(2) Direktive 92/43. Vendar pa je treba isti očitek zavrnil v delu, v katerem se nanaša na gradnjo ceste, ki povezuje plažo v Kalo Neru z Elaio, ob obstoječi železniški progi.

Prvi očitek v zvezi s tem, da naj bi Helenska republika dopuščala nezakonite kampe na območju zaliva Kyparissia

– *Trditve strank*

61 Komisija Helenski republiki očita, da je dopuščala:

- da se pot za plažo v Kalo Neru, uporablja kot kamp za bivalna vozila in
- da se v borovem gozdu med sipinami plaže v Elaii izvaja divje kampiranje.

62 Po mnenju Komisije divje kampiranje pomeni problem za ohranjanje sipin in gozdnih habitatov. Prav tako naj bi vznemirjalo morske želve *Caretta caretta*.

63 Helenska republika sicer zatrjuje, da je divje kampiranje prepovedano po vsej državi, vendar priznava, da se kljub prepovedi in posredovanjih policije še vedno izvaja. Zatrjuje, da tako kampiranje na območju zaliva Kyparissia obstaja vsaj 30 ali 40 let, vendar se vse bolj zmanjšuje.

– *Presoja Sodišča*

64 Nesporno je, da Helenska republika ne izpodbija, da ni sprejela ustreznih ukrepov, da bi zagotovila prepoved divjega kampiranja na območju zaliva Kyparissia. Prav tako ni sporno, da lahko nedovoljeno kampiranje na tem območju znatno škodi zadevnim sipinskim habitatom in povzroči znatno vznemirjanje morskih želv *Caretta caretta*.

65 Zato je treba ugotoviti, da Helenska republika s tem, da ni sprejela ustreznih ukrepov, da bi zagotovila spoštovanje prepovedi divjega kampiranja v bližini plaže v Kalo Neru in v Elaii, ni izpolnila svojih obveznosti iz člena 6(2) Direktive 92/43.

Prvi očitek v zvezi s tem, da naj bi Helenska republika dopuščala obratovanje barov na plaži na območju zaliva Kyparissia

– *Trditve strank*

66 Komisija Helenski republiki očita, da je med Elaio in Kalo Nerom dopuščala obratovanje vsaj treh barov. Ti bari naj bi ponoči povzročali hrup in svetlobo, s čimer naj bi se vznemirjalo morske želve *Caretta caretta* med leženjem jajc in ogrožalo mladiče, ki se na novo izvalijo.

67 Komisija zatrjuje, da je 13. avgusta 2011 na plaži v Kalo Neru potekala zabava. Čeprav priznava, da so grške oblasti navedle, da nameravajo te bare odstraniti, zatrjuje, da so bili navedeni bari ob obisku njenih agentov 17. julija 2012 še vedno prisotni. Komisija navaja, da ti bari leta 2013 niso obratovali, vendar pa je infrastruktura še vedno obstajala.

68 Helenska republika zatrjuje, da v letih 2013 in 2014 na zadevni plaži ni obratovala nobena kantina in da so bili vsi nezakoniti bari in z njimi povezane naprave odstranjeni. Navaja, da je edina izjema plaža v Kalo Neru, na kateri bodo take lesene zgradbe uničene šele pozneje.

– Presoja Sodišča

- 69 Glede na to, da je treba obstoj neizpolnitve obveznosti presoјati glede na položaj države članice, kot je bil ob izteku roka, določenega v obrazloženem mnenju, in da sprememb, do katerih je prišlo pozneje, Sodišče ne more upoštevati, Sodišče raznih elementov dejanskega stanja, na katere se sklicujeta stranki, ki so poznejši od 1. decembra 2012, kar je rok, ki je bil določen Helenski republiki za uskladitev z obrazloženim mnenjem Komisije, ne bo upoštevalo pri presoji zatrjevane neizpolnitve obveznosti.
- 70 Ugotoviti je treba, da Helenska republika ne predlaga nobenega elementa, s katerim bi bilo mogoče dokazati, da je pred iztekom tega roka sprejela ukrepe, potrebne za preprečitev motenja razmnoževanja morskih želv *Caretta caretta* z obratovanjem zadevnih barov.
- 71 Zato ta država članica s tem, da ni sprejela ukrepov, potrebnih za omejitev obratovanja barov med Elaio in Kalo Nerom, na plažah, na katerih se razmnožujejo morske želve *Caretta caretta*, in da ni zagotovila, da se z motenjem, ki se povzroča s temi bari, ne vznemirja teh vrst, ni izpolnila svojih obveznosti iz člena 6(2) Direktive 92/43.

Prvi očitek v zvezi s tem, da naj bi Helenska republika dopuščala prisotnost opreme in naprav na plažah na območju zaliva Kyparissia

– Trditve strank

- 72 Komisija Helenski republiki očita, da na območju zaliva Kyparissia dopušča prisotnost pretirane količine opreme na plaži, to je sončnikov in ležalnikov. Poleg tega zatrjuje, da naj bi grške oblasti sicer odredile uničenje več ploščadi, postavljenih na plažah na tem območju, vendar ta uničenja niso bila nikoli izvedena in da je bilo celo 28. julija 2011 v korist hotela Messina Mare izdano dovoljenje za namestitvev ploščadi.
- 73 Po mnenju Komisije te naprave za plažo, če so pritrjene ali ponoči puščene na plaži, negativno vplivajo na razmnoževališča morskih želv *Caretta caretta*, saj se zaradi njihove prisotnosti zmanjša razpoložljiv prostor za gnezda in moti gibanje želv.
- 74 Helenska republika zatrjuje, da leta 2013 in 2014 na plažah v Vounakiju, Elaii in Agiannakiju ni bilo nobenega sončnika, niti ležalnika. Nekateri sončniki in ležalniki naj bi še bili na plaži v Kalo Neru, vendar izven območja razmnoževanja morskih želv *Caretta caretta*. Ta država članica v zvezi s ploščadjo pri hotelu Messina Mare zatrjuje, da gre za klančino, ki je v pomoč invalidom, ki prihajajo v zgradbo.

– Presoja Sodišča

- 75 Prvič, Helenska republika se v zvezi s sončniki in ležalniki omejuje na navedbo, da je od leta 2013, torej po izteku roka, določenega z obrazloženim mnenjem, taka oprema samo na plaži v Kalo Neru, odmaknjena od razmnoževališča morskih želv *Caretta caretta*. Ta država članica tako posredno priznava, da prej ni zmanjšala prisotnosti opreme za plažo na območju razmnoževanja teh želv.
- 76 Drugič, v zvezi s ploščadmi, postavljenimi na plažah na območju zaliva Kyparissia, Helenska republika, ki ne izpodbija niti njihove prisotnosti ob izteku roka, določenega v obrazloženem mnenju Komisije, niti verjetnosti, da znatno škodijo sipinskimi habitatom na območju zaliva Kyparissia in znatno vznemirjajo morske želve *Caretta caretta*, se omejuje na zatrjevanje, da je ploščad, ki je odobrena pri hotelu Messina Mare, klančina za invalide.

- 77 Komisija ne izpodbija namena zadnjenavedene ploščadi. Čeprav pa je za ploščad, katere namen je invalidom olajšati gibanje, načeloma mogoče šteti, da je bila postavljena iz nujnih razlogov prevladujočega javnega interesa, povezanih s človeškim zdravjem, v smislu člena 6(4) Direktive 92/43, se za tako utemeljitev zahteva zlasti preučitev obstoja drugih, manj škodljivih rešitev in tehtanje zadevnih interesov na podlagi preučitve posledic za cilje ohranitve varovanega območja v skladu s členom 6(3) te direktive (glej v tem smislu sodbo z dne 14. januarja 2016, Grüne Liga Sachsen in drugi, C-399/14, EU:C:2016:10, točka 57 in navedena sodna praksa). Ker ni nikakršne razlage Helenske republike v zvezi s tem, je treba ugotoviti, da tudi ploščad, odobrena pri hotelu Messina Mare, pomeni kršitev člena 6(2) navedene direktive.
- 78 Zato je treba ugotoviti, da Helenska republika s tem, da ni sprejela ukrepov, potrebnih za to, da bi se na območju zaliva Kyparissia zmanjšala prisotnost opreme in raznih naprav na plažah, na katerih se razmnožujejo morske želve *Caretta caretta*, in da je odobrila gradnjo ploščadi pri hotelu Messina Mare, ni izpolnila svojih obveznosti iz člena 6(2) Direktive 92/43.

Prvi očitke v zvezi s tem, da naj bi Helenska republika dopuščala čiščenje plaž na območju zaliva Kyparissia s težkimi stroji

– *Trditve strank*

- 79 Komisija Helenski republiki očita, da je občina Avlona (Grčija) s težkimi stroji čistila plaže, tako da je z njihovo težo povzročila stisk peska in s tresenjem uničenje gnezd morskih želv *Caretta caretta*.
- 80 Helenska republika ugovarja, da ne gre za stalno prakso, temveč za posamezen primer, in da po tem, ko je bil poslan uradni opomin, ni bil ugotovljen noben poznejši primer. Poleg tega naj bi se z nacionalno ureditvijo, ki jo je julija 2013 in maja 2014 sprejelo ministrstvo za okolje, nameravalo izogniti takim dogodkom in določalo, da se čiščenje plaže med razmnoževanjem teh želv izvaja ročno.

– *Presoja Sodišča*

- 81 Čeprav je bila nacionalna ureditev, na katero se sklicuje Helenska republika, sprejeta po izteku roka, določenega v obrazloženem mnenju, in ga Sodišče ne more upoštevati pri presoji zatrjevane neizpolnitve obveznosti, tega očitka ni mogoče sprejeti. Namreč ne samo, da Komisija ne izpodbija trditve te države članice, da je bil navedeni primer posamezen, temveč tudi ni predložila elementov, s katerimi bi se dokazovalo ponavljanje takih dogodkov ali potreba po sprejetju posebnih ukrepov za njihovo preprečitev.

Prvi očitke v zvezi s tem, da naj bi Helenska republika dopuščala nezakonito pridobivanje peska s plaž na območju zaliva Kyparissia

– *Trditve strank*

- 82 Komisija Helenski republiki očita, da na plažah na območju zaliva Kyparissia dopušča nenadzorovano dejavnost pridobivanja peska.
- 83 Ta država članica zatrjuje, da Komisija ne predlaga nobenega dokaza za tako dejavnost.
- 84 Vendar pa Komisija v repliki navaja razpredelnico, s katero naj bi se dokazalo, da Helenska republika sama priznava, da obstaja tveganje znatnih škodnih dogodkov za območje zaliva Kyparissia zaradi dejavnosti pridobivanja peska.

– *Presoja Sodišča*

- 85 Člen 128(1) Poslovnika določa, da lahko stranke v utemeljitev svojih trditev dokaze predložijo ali dokazne predloge podajo še v repliki in dupliki in da navedejo razloge za zamudo pri predložitvi dokazov oziroma podaji dokaznih predlogov.
- 86 Ker pa Komisija za predložitve tega elementa v zamudi ni navedla razlogov, Sodišče navedenega elementa ne more upoštevati kot dokaz pri preverjanju obstoja neizpolnitve obveznosti, ki ga zatrjuje ta institucija.
- 87 Ker Komisija ne predlaga drugih elementov, s katerimi bi se lahko utemeljil zadevni očitke, je treba tožbo v tem delu zavrnila.

Prvi očitke v zvezi s tem, da naj bi Helenska republika dopuščala povečanje kmetijske dejavnosti na območju zaliva Kyparissia

– *Trditve strank*

- 88 Komisija Helenski republiki očita:
- razširitev obdelane zemlje na območje sipin;
 - obdelavo sipin med Elaio in Agiannakijem in
 - rejo ovc na plažah, na katerih se razmnožujejo morske želve *Caretta caretta*.
- 89 Komisija zatrjuje, da se s širjenjem obdelane zemlje na območje sipin uničuje sipinsko območje razmnoževanja teh vrst in da lahko namakalna voda vpliva na bližnja gnezda želv. S povečanjem vlage, ki se povzroča s temi obdelavami, naj bi se spreminjala podzemna temperatura, kar naj bi povzročalo izvalitev povečanega števila moških mladičev in bi lahko s tem privedlo do neravnotežja v populaciji vrste *Caretta caretta*.
- 90 Komisija zatrjuje, da so bile med 20. februarjem 2013 in 3. marcem 2013 obdelovane sipine med Agiannakijem in Elaio, s čimer se je uničila določena količina habitatov morskih želv *Caretta caretta*, brez sprejetja katerega koli sanacijskega ukrepa.
- 91 Komisija ocenjuje, da je posledica reje ovc na plažah, na katerih se te želve razmnožujejo, neposredno in posredno uničenje gnezd. Ta naj bi se poteptala, s tresenjem zemlje pa naj bi se uničila jajca.
- 92 Helenska republika opozarja, da se je kmetijska dejavnost v zadnjih 20 letih znatno zmanjšala in da se je do leta 2001 obdelana zemlja zmanjšala od 25 % do 30 % glede na zadevna območja. Na območju zaliva Kyparissia naj ne bi bilo širitve obdelovanja proti sipinam, saj naj peščena podlaga za to ne bi bila primerna, regija izven tega območja pa naj bi bila posebej rodovitna.
- 93 Ta država članica zatrjuje, da se je obdelava, na katero se sklicuje Komisija, izvajala na kmetijski površini.
- 94 Reja ovc na plažah, na katerih se razmnožujejo morske želve *Caretta caretta*, naj ne bi bilo mogoče, saj na plaži ne rastejo nobene rastline. Po mnenju Helenske republike vsekakor te želve zakopajo svoja jajca na tako globino, da gnezd naj ne bi bilo mogoče uničiti s topotanjem ovc in tresenjem tal, ki se s tem povzroča.

– Presoja Sodišča

- 95 Prvič, v zvezi z domnevno širitvijo obdelane zemlje na območje sipin je treba ugotoviti, kot je generalna pravobranilka to poudarila v točki 105 sklepnih predlogov, da Komisija ni predložila dokaza, s katerim bi se lahko izpodbila trditev Helenske republike, da taka širitev na območju zaliva Kyparissia ni ugotovljena. Iz tega izhaja, da očitka Komisije v zvezi s tem ni mogoče sprejeti.
- 96 Drugič, ker Komisija domnevno obdelavo območij sipin umešča na datum po izteku roka, ki ga je določila v svojem obrazloženem mnenju, s takim očitkom prav tako ni mogoče obdolžiti Helenske republike, tako da je treba zavrniti tudi očitek, ki ga je navedla Komisija v zvezi s tem.
- 97 Tretjič, ugotoviti je treba, da Komisija ne izpodbija trditve Helenske republike, da na plaži, na kateri se razmnožujejo morske želve *Caretta caretta*, ne rastejo nobene rastline in da se s fotografijami, ki jih je predložila Komisija, ne bi dokazovala dejavnost reje, temveč prisotnost nekaj ovc na tej plaži. Komisija vsekakor ni predložila nobenega dokaza, ki bi omogočal ugotoviti, da bi lahko prisotnost ovc, ki je razvidna iz teh fotografij, škodila gnezdom želv, ki so v pesku zakopana na globini od 40 do 60 cm. V teh okoliščinah je treba zavrniti tudi očitek, ki ga je navedla Komisija v zvezi s tem.

Prvi očitek v zvezi s tem, da naj bi Helenska republika dopustila svetlobno onesnaževanje na območju zaliva Kyparissia

– Trditve strank

- 98 Komisija Helenski republiki očita, da ni sprejela ustreznih ukrepov, da bi preprečila, da bi se z občinsko razsvetlavo javnih cest in cest v bližini plaž ter s svetlobo restavracij, hotelov in trgovin v okolici območja zaliva Kyparissia, vznemirjalo morske želve *Caretta caretta* med leženjem jajc in zlasti vplivalo na mladiče, ki so se na novo izlegli in ki odidejo proti morju. Zatrjuje, da so bili ti pojavi potrjeni med obiskom njenih agentov na mestu samem 17. julija 2012.
- 99 Helenska republika navaja, da javna razsvetljava obstaja že vrsto let in da je bila nameščena pred sprejetjem nacionalne ureditve, s katero se je določila ustrezna presoja v skladu z Direktivo 92/43. Zatrjuje, da je bila za reševanje tega problema leta 2014 sprejeta ureditev, ki velja za plaže, na katerih se razmnožujejo te želve, in ki med drugim določa obveznost zagotoviti, da svetloba iz zasebnih in javnih virov ne doseže plaže, da se z njo ne bi želvjih mladičev zavedlo v napačno smer. Prav tako naj bi bila zgradbam in hotelom ob obali prepovedana uporaba žarometov. Predvidena naj bi bila tudi namestitve plošč za zakrivanje in uporaba posebnih svetilk.

– Presoja Sodišča

- 100 V zvezi s trditvijo Helenske republike, da je javna razsvetljava obstajala, preden je za take naprave veljala ustrezna presoja v skladu z Direktivo 92/43, zadostuje ugotoviti, da se v skladu s to direktivo prepoved slabšanja stanja, ki je v njej določena, ne omejuje na obveznost zadevne države članice, da prepove ali da odredi prenehanje zgolj novih škodljivih dejavnosti.
- 101 Zato je treba ugotoviti, da Helenska republika s tem, da ni sprejela ustreznih varstvenih ukrepov, da bi preprečila, da se po vpisu območja zaliva Kyparissia na seznam OPS 19. julija 2006 z obstoječo javno razsvetlavo vznemirja morske želve *Caretta caretta*, ni izpolnila svojih obveznosti iz člena 6(2) Direktive 92/43 (glej po analogiji sodbo z dne 24. novembra 2011, Komisija/Španija, C-404/09, EU:C:2011:768, točki 127 in 128).
- 102 Sprejeti je treba tudi očitek Komisije v zvezi z vznemirjanjem morske želve *Caretta caretta* s svetlobo restavracij, hotelov in trgovin v okolici območja zaliva Kyparissia.

- 103 Helenska republika se namreč v zvezi s tem omejuje na navajanje, da je leta 2014, torej po izteku roka, ki ga je Komisija določila v svojem obrazloženem mnenju, sprejela ureditev za reševanje tega problema, kar posredno nakazuje, da ta država članica prej ni sprejela ustreznih ukrepov za boj proti vznemirjanju morske želve *Caretta caretta* s takim svetlobnim onesnaževanjem.
- 104 Zato Helenska republika s tem, da ni sprejela ukrepov, potrebnih za zadostno omejitev svetlobnega onesnaževanja, ki dosega plaže, na katerih se razmnožujejo morske želve *Caretta caretta*, in ki so na območju zaliva Kyparissia, ni izpolnila svojih obveznosti iz člena 6(2) Direktive 92/43.

Prvi očitek v zvezi s tem, da naj bi Helenska republika dopuščala ribolovne dejavnosti v okolici območja zaliva Kyparissia

– *Trditve strank*

- 105 Komisija zatrjuje, da ribolov, ki se izvaja v bližini plaž, ki so na območju zaliva Kyparissia in na katerih se razmnožujejo morske žele *Caretta caretta*, pomenijo vir vznemirjanja teh vrst, saj se lahko vsak primer, ki gre leči ali ki se vrača iz gnezda, ujame v mreže ali trči v ribiške ladje. V zvezi s tem se opira na poročilo, ki je priloženo njeni vlogi, s katero se je začel postopek, v skladu s katerim se ribolovna dejavnost izvaja s stoječimi zabodnimi mrežami neposredno poleg plaže in včasih z vlečnimi mrežami, s katerimi se upravlja z ladij, komaj kilometer od plaže.
- 106 Helenska republika zatrjuje, da je od uvedbe ureditve varstva tega območja ribolov na njem zmanjšan in da se je z raznimi instrumenti Evropske unije prav tako prispevalo k temu, da se je ribolovna dejavnost v tej regiji zmanjšala. Na tem območju naj bi bilo zelo malo ribiških ladij in z informacijsko kampanjo naj bi se poskušalo preprečiti slučajne ulove želv.

– *Presoja Sodišča*

- 107 Ugotoviti je treba, da s tako splošno trditvijo glede zmanjšanja ribolovne dejavnosti in informiranja ribičev ni mogoče izpodbiti trditve Komisije, ki je podprta z ugotovitvami iz poročila, priloženega njeni vlogi, s katero se je začel postopek.
- 108 Zato Helenska republika s tem, da ni sprejela ustreznih ukrepov za zadostno omejitev ribolovnih dejavnosti ob plažah, ki so na območju zaliva Kyparissia in na katerih se razmnožujejo morske želve *Caretta caretta*, ni izpolnila svojih obveznosti iz člena 6(2) Direktive 92/43.

Prvi očitek v zvezi s tem, da naj bi Helenska republika dopuščala uporabo rekreacijskih plovil in čolnov na pedala v okolici območja zaliva Kyparissia

– *Trditve strank*

- 109 Po mnenju Komisije pomeni prisotnost rekreacijskih plovil in čolnov na pedala v bližini plaž, ki so na območju zaliva Kyparissia in na katerih se razmnožujejo morske želve *Caretta caretta*, vir vznemirjanja želv. Nekatere od teh želv naj bi celo poginile zaradi trkov s temi plovili. Ta institucija meni, da je ta očitek podprt z elementi iz prilog 18 in 21 k njeni vlogi, s katero se je začel postopek.
- 110 Po mnenju Helenske republike ti elementi ne utemeljujejo trditve Komisije, in ta naj nikakor ne bi dokazala, da so želve poginile zaradi ran, povzročenih z rekreacijskimi plovili in čolni na pedala.

– *Presoja Sodišča*

- 111 Komisija mora v postopku zaradi neizpolnitve obveznosti dokazati obstoj zatrjevane neizpolnitve obveznosti in Sodišču predložiti potrebne dokaze, da lahko to preveri, ali ta neizpolnitev obstaja (sodba z dne 9. julija 2015, Komisija/Irska, C-87/14, EU:C:2015:449, točka 22 in navedena sodna praksa).
- 112 Ugotoviti pa je treba, da Komisija s tem, da je v vlogi, s katero se je začel postopek, napotila na priloge k tej vlogi, ne da bi navedla upoštevna natančna pojasnila v zvezi z njimi, ne predlaga elementov, ki so potrebni, da bi se preveril obstoj neizpolnitve obveznosti, ki jo zatrjuje, in da taki elementi iz navedenih prilog nikakor niso očitno razvidni.
- 113 Prvi očitek, ki ga je Komisija navedla v utemeljitev te tožbe, je treba zato v zvezi s tem zavrnilo.
- 114 V teh okoliščinah je treba ugotoviti, da Helenska republika s tem,
- da je dopustila gradnjo hiš v Agiannakiju leta 2010, uporabo preostalih hiš v Agiannakiju iz leta 2006 brez ustreznih omejitev in začetek gradbenih del, ki se nanašajo na okrog petdeset hiš med Agiannakijem in Elaio, ter leta 2012 dovolila gradnjo treh počitniških hiš v Vounakiju;
 - da je dopustila razvoj infrastrukture za dostop do plaže, ki je na območju zaliva Kyparissia, to je odprtje petih novih cest proti plaži v Agiannakiju in asfaltiranje nekaterih obstoječih dostopov in cest,
 - da ni sprejela ustreznih ukrepov, da bi zagotovila spoštovanje prepovedi divjega kampiranja v bližini plaže v Kalo Neru in v Elaï;
 - da ni sprejela ukrepov, potrebnih za omejitev obratovanja barov med Elaio in Kalo Nerom, na plažah, na katerih se razmnožujejo morske želve *Caretta caretta*, in da ni zagotovila, da se z motenjem, ki se povzroča s temi bari, ne vznemirja teh vrst;
 - da na območju zaliva Kyparissia ni sprejela ukrepov, potrebnih za to, da bi se zmanjšala prisotnost opreme in raznih naprav na plažah, na katerih se razmnožujejo morske želve *Caretta caretta*, in da je odobrila gradnjo ploščadi pri hotelu Messina Mare;
 - da ni sprejela ustreznih ukrepov za zadostno omejitev svetlobnega onesnaževanja, ki dosega plaže na območju zaliva Kyparissia in na katerih se razmnožujejo morske želve *Caretta caretta*, in
 - da ni sprejela ustreznih ukrepov za zadostno omejitev ribolovnih dejavnosti ob plažah, ki so na območju zaliva Kyparissia, na katerih se razmnožujejo morske želve *Caretta caretta*,
- ni izpolnila svojih obveznosti iz člena 6(2) Direktive 92/43.

Drugi očitek: nespoštovanje člena 6(3) Direktive 92/43

Trditve strank

- 115 Komisija z drugim očitkom v utemeljitev svoje tožbe zatrjuje, da je Helenska republika kršila člen 6(3) Direktive 92/43.

- 116 Komisija tej državi članici očita, da ni izpolnila svojih obveznosti iz te določbe, ker ni izvedla ustrezne presoje posledic projektov, ki niso neposredno povezani z upravljanjem območja zaliva Kyparissia ali zanj potrebni, vendar lahko nanj pomembno vplivajo. Po mnenju Komisije bi bilo treba tako presojo posledic opraviti zlasti pred:
- izdajo dovoljenj za gradnjo in gradnjo raznih hiš na območju zaliva Kyparissia;
 - odprtjem novih cest in asfaltiranjem nekaterih obstoječih cest na območju zaliva Kyparissia;
 - gradnjo novih barov na plažah navedenega območja, na katerih se razmnožujejo morske želve *Caretta caretta*;
 - namestitvijo občinske razsvetljave ob plažah na istem območju in
 - širitvijo obdelanih površin na sipinskem sistemu na območju zaliva Kyparissia.
- 117 Po mnenju Komisije so bile te dejavnosti izvedene brez katere koli predhodne presoje, torej niti presoje posameznih posledic za vsako od teh dejavnosti niti presoje skupnih posledic vseh skupaj. Poudarja, da nobena od teh dejavnosti ni neposredno povezana z upravljanjem območja zaliva Kyparissia ali zanj potrebna in da imajo te dejavnosti glede na pomen tega območja za morske želve *Caretta caretta* in zadevni naravni habitat verjetno pomembne posledice za navedeno območje.
- 118 Helenska republika zatrjuje, da so se vsi načrti in projekti, ki so bili v regiji izvedeni brez „ustrezne presoje“, nanašali na dejavnosti gradenj, ki so bile končane pred uvedbo obveznosti take presoje. V zvezi z načrti in projekti, ki so bili izvedeni po tem datumu, zatrjuje, bodisi da so bile obveznosti iz člena 6(3) Direktive 92/43 izpolnjene bodisi da so bili, kadar to ni bilo tako, uvedeni upravni in kazenski postopki.
- 119 Ta država članica zatrjuje, da so bile obveznosti in postopki, določeni v členu 6(3) Direktive 92/43, preneseni v nacionalno pravo in da sta izdaja gradbenih dovoljenj in izvedba gradbenih del prekinjeni do sprejetja predsedniške uredbe. Tako naj navedena država članica ne bi kršila obveznosti iz člena 6(3) Direktive 92/43.

Presoja Sodišča

- 120 Spomniti je treba, da člen 6(3) Direktive 92/43 določa postopek presoje, katerega namen je s predhodnim nadzorom zagotoviti, da se načrt ali projekt, ki ni neposredno povezan z upravljanjem zadevnega območja ali zanj potreben, vendar lahko nanj pomembno vpliva, odobri, le če ne bo škodil celovitosti tega območja (sodba z dne 11. septembra 2012, Nomarchiaki Aftodioikisi Aitoloakarnanias in drugi, C-43/10, EU:C:2012:560, točka 110).
- 121 Iz tega izhaja, da je ta določba upoštevana, le kadar pristojni nacionalni organi odobrijo projekt, pri čemer je treba pred to odobritvijo izvesti ustrezno presojo posledic projekta za zadevno območje.
- 122 Zato se za katero koli dejavnost, za izvedbo katere je zahtevano dovoljenje, izvedena pa je bila brez njega, torej nezakonito, člen 6(3) Direktive 92/43 ne uporabi. V teh okoliščinah se v zvezi s tem ne ugotovi neizpolnitve obveznosti zaradi kršitve te določbe.
- 123 Ta določba pa se uporabi za dejavnosti, ki so bile izvedene s predhodno odobritvijo, torej za hiše v Agiannakiju, za katere so bila dela izvedena leta 2010, za tri počitniške hiše v Vounakiju leta 2012 in za ploščad pri hotelu Messina Mare.

- 124 Ker se lahko s temi dejavnostmi povzroči izguba površine sipin in vznemirjanje morske želve *Caretta caretta*, bi morala biti za njihovo odobritev izvedena predhodna presoja njihovih posledic.
- 125 Glede na to, da Helenska republika ne zatrjuje, da so bile te odobritve sprejete pred 19. julijem 2006, torej datumom vpisa območja zaliva Kyparissia na seznam OPS, ali da so bile prej izvedene presoje vplivov v skladu s členom 6(3) Direktive 92/43, je treba v teh okoliščinah ugotoviti, da ta država članica s tem, da je izdala dovoljenja za hiše, zgrajene leta 2010 v Agiannakiju, za tri počitniške hiše v Vounakiju leta 2012 in za gradnjo ploščadi pri hotelu Messina Mare, ni izpolnila svojih obveznosti iz te določbe.
- 126 Očitek se v preostalem zavrne.

Tretji očitek: nespoštovanje člena 12(1), točki (b) in (d), Direktive 92/43

- 127 Komisija Helenski republiki očita, da je s tem, da ni sprejela učinkovitih ukrepov, ki so potrebni za vzpostavitev in izvajanje učinkovitega sistema strogega varstva morske želve *Caretta caretta* v zalivu Kyparissia, tako da bi se preprečila kakršno koli vznemirjanje te vrste med razmnoževanjem ter vsakršna dejavnost, s katero bi se lahko povzročilo slabšanje stanja ali uničenje njenih razmnoževališč, kršila člen 12(1), točki (b) in (d), Direktive 92/43.
- 128 Komisija opozarja, da je treba v skladu s to določbo vzpostaviti sistem strogega varstva živalskih vrst iz Priloge IV(a) k Direktivi 92/43, tako da se prepove namerno vznemirjanje teh vrst zlasti med razmnoževanjem in slabšanje stanja ali uničenje razmnoževališč in počivališč. S tem sistemom varstva naj bi se zahtevala vzpostavitev celovitega pravnega okvira ter sprejetje in izvedba natančnih in posebnih varstvenih ukrepov.
- 129 Helenska republika zatrjuje, da ni kršila člena 12(1), točki (b) in (d), Direktive 92/43.

Tretji očitek v zvezi s tem, da naj Helenska republika ne bi vzpostavila celovitega in povezanega pravnega okvira

– Trditve strank

- 130 Komisija zatrjuje, da je za sistem strogega varstva, kot je določen v členu 12(1) Direktive 92/43, potrebno sprejetje povezanih in usklajenih preventivnih ukrepov. Poudarja, da je Helenska republika priznala, da tak celovit in povezan pravni okvir še ni bil sprejet, da pa se pripravlja.
- 131 Komisija meni, da vsi pravni instrumenti s tega področja, ki veljajo v tej državi članici, za varstvo iz člena 12(1), točki (b) in (d), Direktive 92/43 ne zadostujejo. Ta država članica naj bi se na obstoj teh pravnih instrumentov prvič sklicevala v odgovoru na tožbo. Poleg tega naj bi nekateri od teh bili sprejeti pred začetkom veljavnosti Direktive 92/43 in naj zato ne bi vsebovali posebnih določb, s katerimi bi se lahko izpolnile zahteve iz člena 12 te direktive.
- 132 Ta institucija zatrjuje, da strogo varstvo morske želve *Caretta caretta* in njenih razmnoževališč brez celovitega in povezanega nacionalnega pravnega okvira ni zagotovljeno. Ureditve varstva naj ne bi bilo mogoče vzpostaviti s celoto nepopolnih ločenih ukrepov, ki se nanašajo na varstvo okolja na splošno, ni pa namena, da bi se z njimi konkretno preprečilo vsakršno namerno vznemirjanje zadevne vrste med razmnoževanjem in vsakršno dejavnost, s katero bi se lahko povzročilo slabšanje stanja ali uničenje njihovih razmnoževališč.

- 133 Komisija poudarja, da zgolj z okoliščino, da ni očitno, da bi se število gnezd morske želve *Caretta caretta* na območju zaliva Kyparissia zmanjšalo, ni mogoče izpodbiti ugotovitve, da Helenska republika ni sprejela učinkovitih varstvenih ukrepov. Zatrjuje, da je večje število gnezd, ki je bilo pred kratkim ugotovljeno, posledica varstva morske želve *Caretta caretta* od leta 1992 in da so vplivi na to vrsto praviloma vidni 20 let pozneje. Poleg tega naj bi iz sodb z dne 30. januarja 2002, Komisija/Grčija (C-103/00, EU:C:2002:60), in z dne 16. marca 2006, Komisija/Grčija (C-518/04, neobjavljena, EU:C:2006:183), izhajalo, da ni potrebno, da se število gnezd zmanjša, da bi se ugotovilo vznemirjanje, ki lahko pomeni kršitev člena 12 Direktive 92/43.
- 134 Helenska republika zatrjuje, da Komisija napačno trdi, da Helenska republika na eni strani ni sprejela zadostnega pravnega okvira varstva in da na drugi ni uspela izvesti posebnih in učinkovitih varstvenih ukrepov. Meni, da Komisija ne more uveljavljati, da na območju zaliva Kyparissia obstaja slabšanje stanja habitatov in vznemirjanje, ki ima pomemben vpliv na vrste, ko pa ustrezna presoja posledic v zvezi z dejavnostmi, ki se izvajajo na navedenem območju, sploh ni bila izvedena.
- 135 Ta država članica zatrjuje, da zato, ker populacija morske želve *Caretta caretta* stalno narašča in ni izpostavljena nevarnosti, da bi se ji naravno območje razširjenosti zmanjšalo, ni treba uveljavljati kršitev člena 12(1), točki (b) in (d), Direktive 92/43.
- 136 Helenska republika meni, da grški pravni red vsebuje širok, povezan, posebej strog in izjemno učinkovit institucionalni okvir v zvezi z varstvom morske želve *Caretta caretta*. V zvezi s tem se sklicuje na razne zakonske in regulativne akte, ki do sprejetja predsedniške uredbe skupaj tvorijo zadosten okvir.
- 137 Ta država članica opozarja, da ni nikoli zatrjevala, da so bili vsi navedeni akti sprejeti posebej za območje zaliva Kyparissia in zadevno vrsto, temveč da se ju z njimi učinkovito varuje in tako zagotavlja ustrezen in strog sistem varstva v smislu člena 12 Direktive 92/43. S to določbo se naj ne bi zahtevalo, da se ureditev varstva določi v enem in edinem predpisu.
- 138 Helenska republika se nazadnje sklicuje na lastnosti, ukrepe in učinke predloga predsedniške uredbe in opozarja da bo ta po sprejetem mnenju Symvoulio tis Epikrateias (vrhovno upravno sodišče) kmalu sprejeta. Kljub temu poudarja, da obstoj predloga predsedniške uredbe vendarle ne bo pomenil, da prej v grškem pravnem redu ni bilo sistema strogega varstva.

– *Presoja Sodišča*

- 139 Spomniti je treba, da se s členom 12(1), točki (b) in (d), Direktive 92/43 državam članicam nalaga, da sprejmejo potrebne ukrepe, da vzpostavijo sistem strogega varstva živalskih vrst iz Priloge IV(a) k tej direktivi na njihovem naravnem območju razširjenosti, s katerim se prepovedujeta namerno vznemirjanje osebkov teh vrst, zlasti med razmnoževanjem, vzrejo mladičev, zimskim spanjem in selitvijo, ter slabšanje stanja ali uničenje razmnoževališč ali počivališč.
- 140 Sodišče je že presodilo, da se s prenosom te določbe državam članicam ne nalaga le sprejetje celovitega zakonskega okvira, temveč tudi izvajanje konkretnih in posebnih ukrepov varstva v zvezi s tem, in da se s sistemom strogega varstva zahteva sprejetje povezanih in usklajenih preventivnih ukrepov (sodba z dne 15. marca 2012, Komisija/Ciper, C-340/10, EU:C:2012:143, točki 60 in 61 ter navedena sodna praksa).
- 141 Celota pravnih instrumentov ni zakonski in regulativni okvir, ki bi bil celovit, kadar ti instrumenti ne omogočajo, da se preprečijo kršitve prepovedi slabšanja stanja, določene v členu 6(2) Direktive 92/43, ali kadar jih je treba, da bi se lahko zagotovilo varstvo iz člena 12 te direktive, redno dopolnjevati.

- 142 To, da je bilo v točki 114 te sodbe ugotovljenih več neizpolnitev obveznosti prepovedi slabšanja stanja, določene v členu 6(2) Direktive 92/43, omogoča domnevo, da v zvezi z varstvom območja zaliva Kyparissia ni celovitega in povezanega preventivnega zakonskega okvira.
- 143 Ta domneva se potrjuje z okoliščino, da je Helenska republika sprejela več ministrskih odredb, med drugim 23. maja 2013, 23. julija 2013, 14. februarja 2014 in 8. maja 2014, zlasti v zvezi z ustrezno uporabo plaž, zamrznitvijo nekaterih kmetijskih dejavnosti, omejitvijo svetlobe iz zasebnih zgradb na plaži, prenehanjem izdaje gradbenih dovoljenj, prepovedjo nekaterih dejavnosti gradnje ter prepovedjo odprtja in asfaltiranja cest na območju zaliva Kyparissia.
- 144 Sprejetje takih pravnih instrumentov po izteku roka, določenega v obrazloženem mnenju, zadostno dokazuje, da je bil nacionalni zakonski okvir pred tem rokom nepopoln.
- 145 Helenska republika tako neutemeljeno zatrjuje, da naj bi bil namen predsedniške uredbe, ki je v sprejemanju in ki se nanaša na varstvo tega območja, zgolj da se zbere in združi predpise, ki so že veljali ob izteku navedenega roka.
- 146 Nasprotno, iz mnenja Symvoulio tis Epikrateias (vrhovno upravno sodišče) je razvidno, da je zaradi obveznosti Helenske republike, ki izhajajo iz prava Unije, potrebna nova ureditev v zvezi z varstvom območja zaliva Kyparissia in da se zahteva, da se temu sodišču brez odlašanja predloži nov predlog uredbe.
- 147 Helenska republika prav tako neutemeljeno zatrjuje, da zato, ker populacija morske želve *Caretta caretta* stalno narašča, ni potrebno, da se ji očita neizpolnitev obveznosti iz člena 12(1), točki (b) in (d), Direktive 92/43.
- 148 Kot namreč zatrjuje Komisija, zgolj z okoliščino, kot je stalnost populacije vrste, ni mogoče izpodbijati ugotovitve v zvezi z nepopolnostjo upoštevnega nacionalnega zakonskega okvira (glej po analogiji sodbo z dne 16. marca 2006, Komisija/Grčija, C-518/04, EU:C:2006:183, točka 21).
- 149 V teh okoliščinah je treba ugotoviti, da Helenska republika s tem, da v zvezi z varstvom morske želve *Caretta caretta* na območju zaliva Kyparissia ni sprejela celovitega, povezanega in strogega zakonskega in regulativnega okvira, ni izpolnila svojih obveznosti iz člena 12(1), točki (b) in (d), Direktive 92/43.

Tretji očitke v zvezi s tem, da naj Helenska republika ne bi izvajala natančnih, posebnih in učinkovitih varstvenih ukrepov

– *Trditve strank*

- 150 Po mnenju Komisije Helenska republika ne izvaja posebnih učinkovitih ukrepov, da bi na eni strani preprečila vznemirjanje morske želve *Caretta caretta* med razmnoževanjem in na drugi dejavnosti, s katerimi bi se lahko povzročilo slabšanje stanja ali uničenje njenih razmnoževališč.
- 151 Poudarja, da člen 12(1), točka (d), Direktive 92/43 določa strožje varstvo, kot je določeno v točkah od (a) do (c) tega člena, in da navedena točka (d) prepovedi ne omejuje na namerna dejanja.
- 152 Zato naj bi bilo treba za presojo, v katerem delu se z neko dejavnostjo „lahko povzroči slabšanje stanja ali uničenje razmnoževališč“, upoštevati, da ta vrsta jajca leže le vsake dve ali tri leta in da je posebej dovzetna in občutljiva na zvočno in svetlobno motenje v celem postopku razmnoževanja, torej med validitvijo in ko se mladiči skušajo odpraviti proti morju.

- 153 Komisija zatrjuje, da se lahko z različnimi človeškimi dejavnostmi, navedenimi v njeni tožbi, s katerimi se ustvarjajo ovire za dostop do razmnoževališč ter svetlobno in zvočno onesnaževanje, povzroči slabšanje stanja ali uničenje razmnoževališč morske želve *Caretta caretta* na območju zaliva Kyparissia.
- 154 Po mnenju Helenske republike so z njenim ustavnim in zakonskim okvirom, s katerim so urejene dejavnosti na območju zaliva Kyparissia, prepovedane dejavnosti, s katerimi bi se lahko namerno vplivalo na razmnoževališča morske želve *Caretta caretta* ali škodilo tej vrsti.
- 155 Zatrjuje, da se v skladu s smernicami Komisije slabšanje stanja območja presoja na podlagi ohranjenosti vsake od vrst in habitatov, ki se oceni glede na prvotne razmere, ko je bila predlagana določitev zadevnega območja za varovano območje.
- 156 Prav tako naj bi se morala, da bi se lahko ugotovilo znatno vznemirjanje, presoja morebitnih posledic za celovitost območja kar zadeva njegove ekološke funkcije opraviti na ravni celotnega varovanega območja in ne na ravni ločenih malih delov plaže.

– Presoja Sodišča

- 157 V zvezi z zatrjevano neizpolnitvijo obveznosti prepovedi vznemirjanja varovanih vrst, določeno v členu 12(1), točka (b), Direktive 92/43 je treba ugotoviti, da vse neizpolnitve obveznosti iz člena 6(2) te direktive, kot so ugotovljene v točki 114 te sodbe, pomenijo prepovedana vznemirjanja morske želve *Caretta caretta*.
- 158 Kot je generalna pravobranilka poudarila v točki 143 sklepnih predlogov, enako velja za gradnjo stavb v Agiannakiju leta 2006. Drugače kakor splošna prepoved slabšanja stanja in vznemirjanja, določena v členu 6(2) Direktive 92/43, varstvo vrst, določeno v členu 12 te direktive, v skladu s členom 4(5) navedene direktive ni vezano na uvrstitev sipin v zalivu Kyparissia na seznam iz člena 4(2), tretji pododstavek, iste direktive. Kot je razvidno iz člena 23(1) navedene direktive se to varstvo uporablja že od leta 1994.
- 159 Ker so povzročitelji teh vznemirjanj vsaj sprejeli možnost, da se morske želve *Caretta caretta* vznemirja med razmnoževanjem, je pogoj v zvezi z namernostjo, določen v členu 12(1), točka (b), Direktive 92/43, izpolnjen (glej v tem smislu sodbo z dne 18. maja 2006, Komisija/Španija, C-221/04, EU:C:2006:329, točka 71).
- 160 V teh okoliščinah je treba ugotoviti, da Helenska republika s tem, da v za to določenem roku ni sprejela vseh konkretnih ukrepov, potrebnih za preprečitev namernega vznemirjanja morske želve *Caretta caretta* med razmnoževanjem te vrste, ni izpolnila svojih obveznosti iz člena 12(1), točka (b), Direktive 92/43.
- 161 Tožbi Komisije je treba ugoditi tudi v delu, v katerem se tej državi očita, da ni sprejela ukrepov, potrebnih za zagotovitev spoštovanja prepovedi slabšanja stanja ali uničenja razmnoževališč, določene v členu 12(1), točka (d), Direktive 92/43.
- 162 Več neizpolnitev obveznosti iz člena 6(2) te direktive, kot so bile ugotovljene v točki 114 te sodbe, namreč pomeni dejavnosti, ki nujno škodijo razmnoževališčem morske želve *Caretta caretta*.
- 163 Iz zgoraj navedenega izhaja, da Helenska republika s tem,
- da v zvezi z varstvom morske želve *Caretta caretta* na območju zaliva Kyparissia ni sprejela celovitega, povezanega in strogega zakonskega in regulativnega okvira;

- da v za to določenem roku ni sprejela vseh konkretnih ukrepov, potrebnih za preprečitev namerne vznemirjanja morske želve *Caretta caretta* med razmnoževanjem te vrste, in
- da ni sprejela ukrepov, potrebnih za zagotovitev spoštovanja prepovedi slabšanja stanja ali uničenja razmnoževališč navedene vrste,

ni izpolnila svojih obveznosti iz člena 12(1), točki (b) in (d), Direktive 92/43.

Stroški

¹⁶⁴ V skladu s členom 138(3) Poslovnika vsaka stranka nosi svoje stroške, če vsaka uspe samo deloma.

¹⁶⁵ Ker sta Komisija in Helenska republika s svojimi predlogi uspeli samo deloma, je treba odločiti, da vsaka nosi svoje stroške.

Iz teh razlogov je Sodišče (četrti senat) razsodilo:

1. Helenska republika s tem,

- da je dopustila gradnjo hiš v Agiannakiju (Grčija) leta 2010, uporabo preostalih hiš v Agiannakiju iz leta 2006 brez ustreznih omejitev in začetek gradbenih del, ki se nanašajo na okrog petdeset hiš med Agiannakijem in Elaio (Grčija), ter leta 2012 dovolila gradnjo treh počitniških hiš v Vounakiju (Grčija);
- da je dopustila razvoj infrastrukture za dostop do plaže, ki je na območju zaliva Kyparissia (Grčija), to je odprtje petih novih cest proti plaži v Agiannakiju in asfaltiranje nekaterih obstoječih dostopov in cest;
- da ni sprejela ustreznih ukrepov, da bi zagotovila spoštovanje prepovedi divjega kampiranja v bližini plaže v Kalo Neru in v Elaïi (Grčija);
- da ni sprejela ukrepov, potrebnih za omejitve obratovanja barov med Elaio in Kalo Nerom, na plažah, na katerih se razmnožujejo morske želve *Caretta caretta*, in da ni zagotovila, da se z motenjem, ki se povzroča s temi bari, ne vznemirja teh vrst;
- da na območju zaliva Kyparissia ni sprejela ukrepov, potrebnih za to, da bi se zmanjšala prisotnost opreme in raznih naprav na plažah, na katerih se razmnožujejo morske želve *Caretta caretta*, in da je odobrila gradnjo ploščadi pri hotelu Messina Mare;
- da ni sprejela ustreznih ukrepov za zadostno omejitve svetlobnega onesnaževanja, ki dosega plaže na območju zaliva Kyparissia in na katerih se razmnožujejo morske želve *Caretta caretta*, in
- da ni sprejela ustreznih ukrepov za zadostno omejitve ribolovnih dejavnosti ob plažah, ki so na območju zaliva Kyparissia, na katerih se razmnožujejo morske želve *Caretta caretta*,

ni izpolnila svojih obveznosti iz člena 6(2) Direktive Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst, kakor je bila spremenjena z Direktivo Sveta 2006/105/ES z dne 20. novembra 2006.

2. Helenska republika s tem, da je izdala dovoljenja za hiše, zgrajene leta 2010 v Agiannakiju, za tri počitniške hiše v Vounakiju leta 2012 in za gradnjo ploščadi pri hotelu Messina Mare, ni izpolnila svojih obveznosti iz člena 6(3) Direktive 92/43.

3. Helenska republika s tem,

- da v zvezi z varstvom morske želve *Caretta caretta* na območju zaliva Kyparissia ni sprejela celovitega, povezanega in strogega zakonskega in regulativnega okvira;
- da v za to določenem roku ni sprejela vseh konkretnih ukrepov, potrebnih za preprečitev namernega vznemirjanja morske želve *Caretta caretta* med razmnoževanjem te vrste, in
- da ni sprejela ukrepov, potrebnih za zagotovitev spoštovanja prepovedi slabšanja stanja ali uničenja razmnoževališč navedene vrste,

ni izpolnila svojih obveznosti iz člena 12(1), točki (b) in (d), Direktive 92/43.

4. V preostalem se tožba zavrne.

5. Evropska komisija in Helenska republika nosita vsaka svoje stroške.

Podpisi